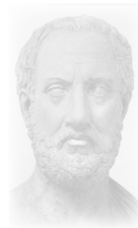

Димитрије Живановић

УДК 327.39(430:497.1)(048.83)

DOI 10.7251/SIC2003232Z

УЈЕДИЊЕЊЕ ЊЕМАЧКЕ

(Славојка Бештић-Бронза, *Уједињење Њемачке и југословенско јавно мнијење*, Бања Лука: Филозофски факултет, 2017, стр. 280)

Славојка Бештић-Бронза рођена је 1971. године у Санском Мосту. Дипломирала је историју на Филозофском факултету у Бањој Луци. Стручно усавршавање наставила је на истом факултету, гдје је одбранила магистарску тезу, а потом и докторску дисертацију. Аутор је више стручних и научних радова, те је учествовала на неколико семинара и научних конференција. Дјело „Уједињење Њемачке и југословенско јавно мнијење“ представља модификовану дисертацију коју је одбранила у априлу 2015. године.

Поменута књига штампана је на 280 страна, а издавач је Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци. Поред предговора, ту се налазе увод, два централна поглавља, закључак, списак коришћених извора и литературе, регистар личних имена, те биљешка о аутору. Свако поглавље сачињено је од неколико подналова, тако да је публици омогућена прегледност и лакше сналажење при читању самог дјела. Рад је претежно базиран на основу писања западноњемачке и југословенске штампе, као и на мемоарској грађи. Презентовани су текстови и ставови значајних личности у овом раздобљу. Аутор се највише ослањао на казивања часописа Ди Цајт, Дер Шпигел и Ди Велт, док је од бројне домаће штампе највише

текстова коришћено из листова Политика, Нин, Данас, Вјесник (Vjesnik) и Старт (Start).

За разлику од већине других историографских радова, у овом случају наилазимо на нешто опширнији увод „Питање њемачког уједињења и југословенско-њемачки односи прије 1989. године“ (17-88. стр), гдје се настојало да се пружи увид у дешавања прије почетка уједињења двије Њемачке. У подјељеним земљама обје стране жељеле су да стекну надмоћ, али и да створе модел заједничког живота. Међуњемачки односи до 1980. године нису били стабилни. Аутор пружа увид у унутрашње прилике двије земље, те њихов однос и однос према другим земљама употпуњава причом о источној политици канцелара Вилија Бранта, те спомињањем Халштајнове и Улбрихтове доктрине. Када је ријеч о односима између Западне Њемачке и СФР Југославије, аутор закључује да је он у огромној мјери зависио од нивоа сарадње југословенског политичког вођства и Москве. Док су дипломатски односи између савезних влада у Бону и Београду били промјенљиви, периодично су се кретали узлазном или силазном путањом, дотле су привредни односи двије земље били константни. Њемачка јавност, анализирајући стање у Југославији, указивала је на разноликости унутар друштва, све лошију економску ситуацију, као и на значај личности Јосипа Броза за опстанак земље. Његовом смрћу отворена су бројна питања, а западноњемачка јавност највише је говорила о могућој совјетској интервенцији. За однос између двије Њемачке значајно је то што је дошло до састанка њихових политичара током сахране југословенског лидера. Кризе у међународним односима, као и све већа друштвена криза у СФР Југославији након 1980. године допринијели су нарушавању односа са СР Њемачком.

Главни дио књиге састоји се из два већа поглавља. У првом дијелу „Пут према уједињењу Њемачке 1989. године и југословенско јавно мнијење“ (89-204) читаоцима је пружен увид у друштвене и политичке процесе који су претходили уједињењу двије Њемачке, те се приказује стање у Југославији пред почетак политичких промјена. Унутрашња криза у југословенској држави, која је испољена у виду економске кризе, незапослености,

нарушавању односа између република и покрајина, довела је до урушавања њеног угледа у њемачкој јавности. Погоршање ситуације наступило је након борбе западноњемачких власти против азиланата и „Југо-мафије“. Домаћи медији, склањајући поглед са реалности, окренули су се случају аустријског предсједника Курта Валдхајма. Умјесто да се баве све лошијим стањем у земљи, јавност се фокусира на Валдхајмово учешће на Козари у Другом свјетском рату. Међутим, и сами домаћи медији нису били јединствени када су међународне прилике биле у питању. Хрвати и Словенци су подржавали процес либерализације Источне Европе и уједињења двије Њемачке, док је српска јавност страховала од историјског ревизионизма и јачања њемачке деснице. Промјене у земљама Источне Европе довеле су до размишљања какве последице могу да се очекују по Југословене, јер је од раније било познато како су се међународне одлуке одражавале на стање у њиховој земљи.

У другом дијелу „Завршетак процеса њемачког уједињења и Југославија 1990. године“ (204-257) поред поменуте теме, изнијето је и виђење западноњемачке штампе о развоју догађаја у Југославији, као и о различитим ставовима југословенске јавности о стварању јединствене Њемачке. До уједињења је дошло након састанка лидера СР Њемачке и ДР Њемачке са представницима Совјетског Савеза, Сједињених Америчких Држава, Велике Британије и Француске. Може се рећи да је српска штампа, за разлику од словеначке и хрватске, страховала од њемачког уједињења. Такав страх био је присутан и код много утицајнијих земаља, попут Француске и Велике Британије. Јавно мнијење додатно је искристалисано стручним радовима у часопису „Међународна политика“ којег је покренуо Институт за међународну политику и привреду у Београду 1947. године. До краја овог поглавља аутор је изложио однос њемачке јавности према југословенској држави и промјенама у њеним савезним републикама Словенији и Хрватској. Блискост њемачке штампе са лидерима поменуте двије републике довела је до тога да се Србија и Слободан Милошевић окриве за изазивање кризе, чување унитаризма и за тежњу за спровођењем великосрпске хегемоније у земљи.

Текст је написан разумљивим стилем. Цјелокупан рад прати исцрпан и детаљан критички апарат. Значај овог рада јесте у томе што аутор доноси нова сазнања о поменутој теми, те што је дјело написано на основу пажљивог приступа изворима, мемоарима, дневницима, часописима, као и на основу литературе која покрива овај период прошлости. Књига „Уједињење Њемачке и југословенско јавно мнијење“ представља значајно дјело за проучавање, прије свега, међуњемачких, њемачко-југословенских, али и ширих међународних односа у XX вијеку. Иако је главни фокус рада окренут ка стварању јединствене њемачке државе, ставови њемачке јавности од изузетног су значаја за проучавање процеса разбијања Југославије.